

Visitaforedrag i Odda, 15. november 2015

Kjære kyrkjelyd!

Takk for gjevande dagar her i Odda, der eg har fått bli kjent med både kyrkja og bygda. Her har eg møtt eit av dei mest særprega og samansette samfunna i Bjørgvin. Knapt nokon stad finn ein så sterke uttrykk for både tradisjon og modernitet, frå stavkyrkjebygda Røldal til industribyen Odda. I dette, i ulike former, lever og verkar den kristne kyrkja hos dykk. Det gler eg meg over.

Eg har fått vere med på mykje. I møte med stab, sokneråd og frivillige medarbeidarar, har eg fått bli kjent med dei som gjer teneste her «under Guds tak», som ein av dei uttrykte det. I det trivelege møtet med kommuneleiinga opplevde eg eit sterkt engasjement, ikkje minst for dei mest sårbare i samfunnet, der ein ser på kyrkja som ein naturleg samarbeidspartnar.

Eg fekk vere med diakonen på besøk på Bokko-heimen, og fekk møte bebuarar og tilsette der. Besøka på smedlinja på vidaregåande skule i Odda og på Norsk vasskraft og industristadstadmuseum i Tyssedal gav eit sterkt inntrykk av korleis den kraftkrevjande industrien på eineståande vis har forma desse lokalsamfunna. Slik vart også den sosiale historia dykkar, som eg før har fått eit inntrykk av gjennom forfattarar frå Odda, levande og nær. Mellom alle desse programpostane har eg hatt gode samtalar med dei tilsette og tillitsvalde i kyrkja, der vi har tala om både trua og tenesta. Ei tru og ei teneste som har fått eit både festleg og fordjupande uttrykk på kyrkjelydsfesten og no ved festgudstenesta.

Visitaforedrag handlar om det å koma utanfrå, bli kjent og sjå på kyrkjelyden med friske auge. Når eg skal oppsummera mine inntrykk, har eg hatt god hjelp i vistiasmeldinga, skriven av begge sokneprestane og diakonen dykkar. Etter samråding med følgjet mitt, prost Arild Hellesøy og spesialprest Roar Strømme, vil eg løfte fram noko som eg ber dykk ha særleg for auga frametter.

Som overskrift vil eg setje det aller viktigaste for oss som kristen kyrkje, slik det er uttrykt i visjonen for bispedømmet vår: **Saman vil vi ære den treeinige Gud –ved å forkynne Kristus, byggja kyrkjelydar, fremje rettferd.**

GUDSTENESTELIVET

Saman vil vi ære den treeinige Gud! Dette kjem tydelegast og sterkast til uttrykk i gudstenesta, der vi er saman for Guds andlet, Gud til ære og oss til gagn.

Eg les i visitasmeldinga at i alle kyrkjene er gudstenestefeiring prega av ei lita, men trufast kjerne. På spesielle dagar, der mange samlast, ser ein kor mange som eigentleg høyrer heime i kyrkja, men som ein ikkje ofte ser der.

Difor ber eg dykk: Hald dykk ikkje borte når kyrkjelyden samlast, som Skrifta seier. Som folkekyrkje er vi heilt avhengig av at sjølve hjerteslaget i kyrkja, gudstenestefeiringa, er sterk, regelbunden og godt besøkt. Utan dette vil både den kristne trua, tenesta og tradisjonen bleikne og visne bort mellom oss.

Eit levande gudstenesteliv føreset eit godt gudstenestetilbod. Det har de på mange måtar her i Odda. Her kan de feire gudsteneste ofte og utan at ein treng fare så langt. I Odda og Tyssedal

er det gudstenestene i ei av kyrkjene mest kvar søndag. Også Skare og Røldal har ein eit betre gudstenestetilbod enn dei fleste mindre bygdesamfunna i Bjørgvin.

De har også gode kyrkjebygg. Nokre av dei kan det rett nok vere trong for å gjere litt meir barnevenlege. Men det kan gjerast med enkle grep.

De har gode folk til å leie gudstenesta. Dette har eg sjølv høyrte desse dagane, både gjennom forkynning og kyrkjemusikk. I møte med sokneråda har eg møtt vilje til å engasjere seg i gudstenestelivet, som kyrkjevartar og i andre oppgåver. Dei fine skulegudstenestene dykkar viser kva glede borna kan ha av å del i gudstenestefeiringa. Den storslagne naturen dykkar og den djupe pilegrimstradisjonen knytt til stavkyrkja i Røldal innbyr til friluft- og vandregudstenester. Kraft- og industriminna dykkar kan vere gode samlingsplassar for gudstenester med tilknytning til den lokale kulturen og historia. Dette har eg sjølv opplevd då eg var med og feira gudsteneste på smelteverkstomta ein 1. mai for nokre år sidan.

I det heile ligg mykje vel til rette. Men i siste instans handlar dette om haldningar. At vi let Gud vere sentrum i tilveret, og syner dette ved å samlast på søndagen, - Jesu oppstodedag. Det handlar om å samlast der vi som kristne høyrer heime. Dette gjer vi for vår eiga tru og teneste si skuld, der vi treng jamleg påfyll. Men vi gjer det også for Guds skuld, fordi han som vår skapar og frelsar, fortener vår takk og ære: Saman vil vi ære den treeinige Gud!

TRUSOPPLÆRINGA

Trusopplæringa, ikkje minst for barn og unge, er avgjerande for folkekyrkja si framtid. Vi snakkar gjerne om at vi har ei folkekyrkje, og det skal vi gle oss over, men den er ingen garanti for framtida. Vi må fylla den med tru og liv, og då må me oppdra generasjonane som kjem, og vi kan ikkje rekna med at skulen gjer det, trusopplæring er ikkje skulen si oppgåve, det er kyrkja si oppgåve. Takkete vere midlane som følgjer med trusopplæringsreforma har de her i Odda fått tilsett ein motivert og dugande medarbeidar i trusopplæringa i halv stilling. De har også utarbeidd ein god og ambisiøs trusopplæringsplan.

No vert oppgåva å verksetje denne planen. Det er de godt i gang med. Slik var det godt møte borna i Tyssedal, som samlast til noko så fint og sjeldan som ein søndagsskule på onsdag, saman med truaste leiarar. Slik friviljuge medarbeidarar vil det trengast mange av frametter. Trusopplæringa er beint fram så omfattande, at det vil vere uråd å gjennomføre henne for alle årskull med hjelp av berre tilsette. Ein så stor, friviljug innsats kan verke overveldande. Men ein måte å gjere dette overkommeleg og kjekt på, er å engasjere friviljuge «faddrar» til ulike mindre oppgåver, slik at ein tek på seg på avgrensa oppgåve for ei avgrensa tid.

Desse trusopplæringstiltaka er punktuelle, eingongshandlingar, med sikte på å nå dei aller fleste. Samstundes treng ein meir kontinuerlege tiltak, som t.d. søndagsskulen, der borna blir kjende med både leiarane og trua over tid. Difor er det svært gledeleg at speidararbeidet, som har så gode tradisjonar i Odda, no er kome i gang igjen, etter å ha lege ned ei tid. Like eins er det flott at de emnar på eit barnekor, som de har gode røynsler frå tidlegare. Eg gler meg over den store oppslutninga om konfirmantåret, som er ein svært viktig del av trusopplæringa. Dette vitnar om eit godt opplegg, som ungdomane trivast med. Samtidig skjønner eg at det er ei utfordringa å gje dei ei oppleving av eit større, kristent ungdomsmiljø. Til dette kan eit leirtilbod vere eit tilbod, gjerne knytt til ein organisasjon, noko som ikkje krev alt for mykje ressursar. Eg ber dykk også sjå på om de, gjerne i samarbeid med andre kyrkjelydar kan finne tenlege opplegg for ei oppfølging av ungdomane etter konfirmantåret.

Skule - kyrkje – samarbeidet er ikkje ein del av trusopplæringa. Like vel er det god grunn til å glede seg over det gode og ryddige samarbeidet det har i dette stykket. Noko som kjem til uttrykk ikkje minst i dei flotte skulegudstenestene.

Også vi vaksne krev vedlikehald og fornying av trua vår. Barnetrua er ein god ting, men den treng fordjuping og å veksa i møte med dei tankane og erfaringane vi gjer oss i vaksenlivet. Ei god hjelp i dette er gudstenestefeiringa, der vi møter trua både i breidde og djupn. Så får de vurdere om der er tid og høve til også supplerande med «service» på barnetrua, t.d. gjennom bibelgrupper eller kurs med opplæring i trua, gjerne kombinert med eit måltidsfellesskap og samtale i grupper. På denne måten får vi ei oppdatering av trua i møte med livsens mangfald.

DIAKONI

Kristendom er ikkje berre tru, men også handling. Her går ord og gjerning hand i hand. Dette kjem ikkje minst til uttrykk i diakonien, kyrkja si omsorgsteneste. Dette er ikkje berre ein sektor, men i alt er det ein diakonal dimensjon. Det meste av denne omsorga er ikkje organisert. Det handlar om menneske som ser kvarandre, støttar og hjelper kvarandre, på spontant vis, slik de har ein kultur for her i Odda. Men noko treng også organisering. Difor er det flott at de i Odda har noko så sjeldan som ein diakon i full stilling. Dette har bore frukt. Det er beint fram påfallande kor gode de er på diakoni, og det kan de vere stolte av.

Ein vesentleg faktor i dette er det gode samarbeidet som diakonen har med helse- og omsorgstenesta i kommunen. I møtet eg hadde med kommuneleiinga gav dei uttrykk for at dei gjerne vil utvikle dette vidare, ikkje minst innan rusomsorga og tenesta for sjuke, gamle og einsame. Ei stor, felles utfordring er den nye flyktningesituasjonen. Her kan vi som kyrkjelyd vere med på å gje medmenneskeleg kontakt, og møte flyktningane også som religiøse menneske. Trua er viktig for dei som kjem, sjølv om dei ikkje har same tru som oss, så kan vi snakka saman og møta kvarandre med både openheit og tydeligheit og respekt.

Eit viktig element i dette er at kommunen tek ansvar for sin del av finansiering av diakonstillinga, slik spleiselaget mellom bispedømet og kommunen føreset. Det bør det vere politisk vilje til, så mykje som ein her får for pengane. Dette handlar jo ikkje berre om det arbeidet diakonen utfører direkte, men også om all den friviljuge innsatsen dette utløyser. Så ta vel vare på diakonen dykkar, og hald oppe den gode tradisjonen de har for å vise omsorg og solidaritet både lokalt og globalt. Slik kan vi vere ei truverdig kyrkje, der handling følgjer ord.

KYRKJEKULTUR

Den kristne trua har på avgjerande vis forma kulturen vår. Her hos dykk kjem dette på eineståande vis til uttrykk i Rødal stavkyrkje og dei tradisjonane som er knytt til henne. At dette ikkje berre er historie, men kan vere ei kjelde til kvile og kveik også i vår tid, syner seg ikkje minst i den fornya interesse for pilegrimstradisjonen, som er så sterk her hos dykk. Slik er stavkyrkja i Rødal no mål for mange pilegrimsruter, også frå andre bispedøme. Dette er vi glade for i bispedømet, og ser det som eit satsingsområde. Eit uttrykk for dette er at soknepresten i Rødal også er tilsett som pilegrimsprest. Som de er vel kjende med vert det også arbeidd for eit pilegrimssenter knytt til stavkyrkja. Bispedømet har ikkje midlar til å gå inn i dette økonomisk, men vil gjerne vere med å styrkje og utvikle den kyrkjelege pilegrimstradisjon hos dykk på ulike måtar. Slik at den kan veksa seg sterk.

Dette vil vi kome tilbake i mange i samanhengar. Men her og no vil eg gjerne løfte fram denne rike arven som de har mellom dykk, som ikkje berre er ein stor turitattraksjon, men ei djup kjelde til refleksjon og fornying, for dykk som er så heldige å ha henne midt mellom dykk. Difor gler det meg at stavkyrkja er samlingsstaden, fyrst og fremst for gudstenestefeiring, men også for kyrkjekonsertar, ved dei dugande kyrkjemusikarane dykkar.

Så har eg alt tala om her i Odda finn ein ikkje berre einståande uttrykk for tradisjon, men også modernitet, fyrst og fremst gjennom kraft- og industrihistoria dykkar. Dei sterke uttrykka dette har fått hos dykk, prega av både visjonar og slit, kan med god grunn løftast inn i trua sitt rom, t.d. gjennom gudstenestefeiring og kyrkjekonsertar på desse stadane.

MEDARBEIDARSKAP

Gud har ordna det så viseleg at i kyrkja og kyrkelyden er vi eit mangfaldig fellesskap, med ulike givnader, som kan kome andre til gode. Slik er der ei teneste for oss alle, anten ho er løna eller uløna. Ingen er til overs. Det gjeld berre å finne sin plass i tenestefellesskapet.

Det store gjennomtrekket i nokre dei kyrkjelege stillingane hos dykk, minner oss om kor sårbar denne tenesta er. Difor må ta vel vare på dei som står i tenesta, kvar på sin plass. De sin er i staben må vera rause, tal vel om kvarandre og stø kvarandre, i respekt for den einskilde si teneste og givnader. Slik skaper de både trivsel og motivasjon til å stå i tenesta på ein gode måte.

Så ser også at her eit stort potensiale for meir friviljug innsats. Eg har alt tala om dette i tilknytning til dei ulike verksemdsområda, ikkje minst truopplæringa. Ver frimodig, og dette seier eg til alle, ver frimodig på kva du kan vere med og hjelpe til med, sjølv om det er heller avgrensa både i tid og omfang. Her er det bruk for alle. Viss alle gjer litt, så slepp nokon få å gjera altfor mykje.

Så er det slik at nokre av oss som har meir pengar enn tid. Då kan vi vere med og yte vårt ved å gje, og det kjem vel med. I kyrkja står vi framføre eit taktskifte når det gjeld økonomi. Oppgåve er så mange og store at vi treng midlar langt utover at det som vert løyvd av det offentlege. Her treng vi lære av andre kyrkjer, der ein tek ansvar for kyrkjelyden og lokalsamfunnet også ved å gje, på regelbunde og forpliktande vis. Det må de også få til i Odda. Vi er jo truleg er den rikaste kyrkja i verdssoga, i kraft av den allmenne velstanden vår, men der så mykje midlar vert verande hos oss sjølve, og ikkje kjem fellesskapet til gode. Mi personlege tilråding i det stykket er å nytte avtalegiro og faste overføringar til gode føremål. Då gjev ein nærast utan å merke det.

Eg vil utfordre sokneråda og fellestrådet til å få i stand ei ordning med fast gjevarteneste, gjerne til konkrete føremål slik som barne- og ungdomsarbeidet. Ikkje minst er foreldra til born og unge potensielle gjevarar, for dei er interesserte i eit godt oppvekstmiljø. Eg vil be prestane om å forkynne fram givergleda! Men

KONKLUDERANDE OPPMODINGAR

Eg plar legg att etter meg nokre konkrete oppmodingar etter visitasen, som eg også etterspør seinare gjennom prostten. Til kyrkjelydane i Odda vil eg seie:

1. **Feir gudsteneste i lag – ofte og med glede!** Ei regelbunden og levande gudstenestefeiring er sjølve hjerteslaget i kyrkjelyden, som pumpar liv og kraft til tru og teneste. Her står det bokstaveleg tala om livet i kyrkjelyden!
2. **Mobiliser til friviljug teneste!** Særleg trusopplæringa vil vere avhengig av at de lukkast med dette. Her er det bruk for alle, i eit mangfald av tenester, om kristen tru og tradisjon skal leve vidare i nye generasjonar i Odda-samfunnet.
3. **Hald fram med den gode diakonale innsatsen dykkar!** Her står de ein god tradisjon, prega av kristen solidaritet, som de har vist at de kan føre vidare i nye og gode former. Dette er både Gud til ære og medmenneske til gagn.
4. **Få i stand ei gjevateneste for arbeidet i kyrkjelydane!** De treng sterkare økonomiske musklar om de skal vere rusta for framtida og nå dykkar mål.

NÅR ALT ER SAGT OG GJORT

Når alt er sagt og gjort, lat meg få takka sokneråda, alle frivillige, prestane og dei andre medarbeiderane for arbeidet de gjer! Det er godt å vita at akkurat de er her. Og lat meg minne om at kristne er vi ikkje i kraft av det vi gjer, men vi kraft av det vi er: Guds born, som vi han har tatt til seg gjennom dåpen og trua, - i sin nåde.

Takk for at de har tatt imot meg slik, - som ein bror og tilsynsmann i Kristus. Gud signe Odda, og dei som trur, tener og lever her!

BJØRGVIN BISPESTOL

15. november 2015

Halvor Nordhaug